

УДК 373.51

КРУТЕНКО Ольга Володимирівна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту, КНЗ «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»

e-mail: olga_krutenko@ukr.net

АВТОРСЬКА ШКОЛА ОЛЕКСАНДРА ЗАХАРЕНКА ЯК ПРИКЛАД ОРГАНІЗАЦІЇ УЧНІВСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Проаналізовано головні умови ефективного учнівського самоврядування, що було створено в авторській школі Олександра Захаренка. Визначено, що структура самоврядування сприяла подоланню формалізму у навчально-виховному процесі. Розкриваються механізми навчання активу учнівських громадських організацій.

Ключові слова. Олександр Захаренко; Сахнівська школа; учнівське самоврядування; гуманістичні цінності; цілепокладання; патріотизм; середовище; колектив.

Постановка проблеми. Сучасні темпи розвитку усіх сфер людського життя вимагають докорінного реформування освіти, зокрема – зміни підходів до організації виховного процесу. Що ж стосується бажаних змін у виховному процесі, то здійснити їх можна за допомогою впровадження учнівського самоврядування, що визначається в сучасних документах, які стосуються розвитку освіти.

Зокрема, у Концепції Нової української школи зазначено, що випускник загальноосвітнього закладу має бути цілісною особистістю, патріотом з активною позицією, людиною зі стійкими морально-етичними принципами. Таку мету ставив Олександр Захаренко, коли закладав основи власної авторської школи, а саме: виховати громадянина-патріота, здатного приймати відповідальні рішення й втілювати їх в життя на благо Батьківщини. Один із шляхів досягнення поставленої цілі – функціонування в закладі освіти учнівського врядування, що забезпечує ефективність виховного процесу, оскільки відбувається оптимізація управління шкільним життям.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема дитячого самоврядування не є новою для нашої освіти. Свого часу її вивчали П. Ф. Каптерев, А. Я. Герд. На початку минулого століття ідею самоврядування розвивали та упроваджували С. Шацький, А. Макаренко, В. Сорока-Росинський. Багато уваги приділено цьому питанню у працях В. Караковського. Тенденції розвитку учнівського самоврядування визначені в програмі «Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України» [1].

Одним із прикладів ефективного учнівського самоврядування є авторська школа Олександра Захаренка – Сахнівська школа Корсунь-Шевченківського району Черкаської області. Аналіз тих принципів й підходів, які використовувалися у процесі формування органів самоврядування, може допомогти педагогам-організаторам і заступникам з виховної роботи, які працюють із школярами-активістами.

Мета статті – проаналізувати погляди Олександра Захаренка на значення учнівського самоврядування; показати, яким чином у Сахнівській школі функціонували органи врядування школярів; визначити, як сприяла активна діяльність школярів формуванню загальнолюдських цінностей та лідерських якостей.

Виклад основного матеріалу. Олександр Захаренко як директор школи розумів, що ефект дії самоврядування не обмежується рамками навчального закладу, оскільки сприяє створенню демократичної моделі стосунків з іншими суб'єктами соціокультурного середовища і тим самим формує здатність особистості свідомо включатися в суспільне життя держави, брати активну участь у демократичних процесах.

Педагог стверджував, що перша й найголовніша умова ефективного учнівського самоврядування – подолання формалізму, який часто супроводжує цей процес. Тобто, в деяких школах буває так, по документах самоврядування створене, структура розроблена, плани існують, а фактично усіма справами керують педагоги – класні керівники, заступники з виховної роботи або педагоги-організатори. Таке «самоврядування», коли школярі здійснюють заплановані адміністрацією заходи, не приймають самостійних рішень і не несуть за них відповідальності, – є фікцією.

Друга умова ефективності діяльності органів учнівського самоврядування – участь представників дитячого колективу у процесі цілепокладання. Це означає, що для визначення й стратегічних цілей розвитку навчального закладу, і конкретної мети діяльності на певний період мають залучатися ті, заради кого ця діяльність і відбувається, – тобто, учні школи. Практика свідчить про те, що думка учнів під час планування діяльності освітнього закладу враховується далеко не завжди.

Учні Сахнівської школи були активними учасниками саме такого процесу: починаючи від визначення мети, кристалізації нової ідеї і до кінцевої реалізації проекту, втілення його в життя. І це дуже важливо: академік І.Д. Бех висловлює думку, що, по-перше, у навчальному закладі дитина обов'язково «має брати участь у процесі цілепокладання», а по-друге, наголошує на необхідності «ситуації співучасті у створенні виховних задумів, намірів, рішень, де вихователь і вихованець утверджують взаємини особистісної рівності, де Ми є визначальним у будь-якій педагогічній дії» [2, с. 198]. Це обов'язкові умови будь-якої особистісно орієнтованої виховної технології.

У разі дотримання перших двох умов, окреслених вище, можна говорити про наступну: надання школярам реальних прав і виконання ними конкретних обов'язків. Якщо діяльність учнівського самоврядування спрямована на зрозумілі, конкретні справи, то розподіл обов'язків, планування, прийняття рішень, контроль за їх виконанням – все це не буде викликати труднощів.

Таким чином, дієве самоврядування бере на себе значну частину роботи, яка за умови формально існуючого або відсутнього самоврядування лягає на педагогічний колектив. При наявності ефективних форм учнівського врядування між педагогами і учнями виникає творча співдружність, що позитивно впливає на всіх суб'єктів навчально-виховного процесу. Задача педагогів полягає в тому, щоб створити умови для розвитку лідерів учнівського самоврядування, навчити активістів координувати спільну діяльність і міжособистісні стосунки у процесі здійснення певної справи. Формування в учнів лідерських якостей є надзвичайно важливим завданням для педагогів. Аналіз негативної практики організації учнівського самоврядування свідчить, що причинами невдач бувають такі: або лідер призначається адміністрацією школи з числа учнів, які проявили себе успішними в навчанні, або неформальним лідером всупереч бажанню адміністрації стає учень, що користується авторитетом серед однолітків, але не є, на погляд учителів, взірцем у навчанні і поведінці. Задля запобігання таким випадкам необхідно впроваджувати ефективні технології формування лідерських якостей на засадах теоретичного вивчення компонентів лідерських якостей (таких, як мотиваційний, емоційно-вольовий, особистісний, діловий тощо) та практичного визначення рівня їх сформованості у потенційних лідерів.

Самоврядування сприяє розвитку не тільки виконавських здібностей, а й організаторських; забезпечує особистісне зростання його членів; учні, що є активними учасниками учнівського самоврядування, набувають необхідних навичок і умінь, а саме: самоаналізу, прогнозування і проектування власних дій, самокорекції, прийняття компромісних рішень тощо. У сфері соціальної взаємодії кожен із суб'єктів отримує навички соціальної відповідальності, комунікабельності, розуміння значущості спільних цілей, вміння передбачати соціальні наслідки власних вчинків. Крім того, створюються передумови для самовиховання особистості. У контексті дослідження спадщини О.Захаренка вважаємо необхідним навести думки з цього приводу І.Бега, який писав, що, народжуючись, людина проходить через процеси становлення, які є неперервними. Про розвиток особистості можна

говорити в тій мірі, в якій вона спроможна на вироблення та змінювання ставлення до самої себе, а це можливо за умови цілеспрямованого виховання та усвідомленого самовиховання. [3, с. 60].

Задля успішного функціонування учнівського самоврядування необхідно дотримуватися наступних принципів:

- змістовне та діяльне наповнення роботи органів учнівського самоврядування;
- соціальна значимість діяльності органів учнівського самоврядування;
- відповідність змістовного та організаційно-структурного компонентів самоврядування рівню розвитку учнівського колективу;
- взаємозв'язок функцій, повноважень, реальних прав, можливостей органів учнівського самоврядування;
- добровільність та виборність органів учнівського самоврядування;
- ініціатива, самодіяльність та творчість дітей;
- гласність та актуальність прийнятих рішень, колегіальність їх розробки;
- поєднання діяльності постійних і виборних органів учнівського самоврядування, послідовність і систематичність їх роботи;
- обов'язкове представництво класних колективів в органах шкільного самоврядування;
- взаємодія всіх органів учнівського та шкільного самоврядування;
- співробітництво дітей та дорослих (педагогів та батьків) у процесі підготовки, прийняття та виконання рішень [4].

Яскравий зразок ефективного учнівського самоврядування був створений в Авторській школі О. Захаренка. Олександр Антонович вважав, що успіх у розвитку самоврядування школярів у великій мірі залежить від мудрого педагогічного керівництва, яке полягає у наданні учням консультативної допомоги. Для координації діяльності учнівського колективу створювались відповідні органи, які спрямовували, планували і здійснювали контроль за виконанням спільних рішень: рада колективу, рада дружини, рада загону, різноманітні комісії (культурно-масова, господарська, санітарна тощо). Структура учнівського самоврядування була продумана таким чином, щоб підвищити дієздатність окремих її органів та сприяти формуванню системи внутрішньо колективних стосунків (взаєморозуміння, взаємна вимогливість, взаємодопомога, солідарність, товариськість, дружба).

Великого значення О. Захаренко приділяв питанням навчання активу учнівських громадських організацій, але підкреслював, що навчання лідерів – це «не сидіння за партами, не лекції й семінари, а навчання справою, залучення до повноправної участі у вирішенні усіх шкільних питань». Конкретним прикладом такого підходу була організація чергування по школі, що здійснювалося за моделлю макаренківської системи чергування і відповідальності чергових. Черговому, що призначався на тиждень рішенням комсомольського та учнівського комітетів школи, надавалися реальні повноваження і офіційна посада «заступник директора, що відповідає за організацію шкільного життя». Діяльність чергового розпочиналася із ознайомлення з підсумками попереднього періоду, щоб ефективно продовжити або завершити розпочату справу. У його повноваження входило надання розпоряджень, вказівок, зауважень, які були обов'язковими для виконання усіма учнями школи. За поданням головного чергового формувалася різновіковий черговий загін, завданням якого було вирішувати актуальні питання шкільного життя, підтримувати порядок у школі. За підсумками чергування видавався наказ, в якому було відображено ставлення школярів до навчання, ведення щоденників, якості прибирання класних кімнат, збереження підручників, дотримання вимог до зовнішнього вигляду, виконання домашніх завдань тощо. Головному черговому надавалося право оголошувати школярам подяки і виносити догани. Таким чином було реалізовано один із принципів успішного самоврядування – надання школярам реальних прав та засобів впливу на однолітків за умови підвищення їхньої власної відповідальності. З цією метою було розроблено та затверджено на спільному засіданні

педагогічної ради і комітету комсомолу «Положення про заступника директора школи», в якому зазначалося наступне:

– Заступник директора школи з питань організації дитячого колективу [він же головний черговий по школі] призначається із числа учнів 10-х класів в I, II, III чвертях і 9-го класу – в IV чверті на спільному засіданні комітету комсомолу і учнівського комітету терміном не більш як тиждень і представляється учням на суботній лінійці.

– Заступником директора може бути будь-який учень старших класів незалежно від рівня знань і вихованості. Він організовує життя колективу школи через загін, обраний ним із учнів будь-якого класу, за згодою комітету комсомолу і учнівського комітету у кількості 10 осіб. Він звітується за свою роботу перед комітетом комсомолу, а в суботу – перед усією школою за формою спеціального письмового звіту або наказу по школі.

Заступник директора (він же головний черговий) зобов'язаний:

– допомагати вчителям, адміністрації школи підтримувати належний санітарний і робочий порядок у школі, на вулиці, в громадських місцях протягом всього робочого дня;

– відкривати школу о 8-й годині ранку і здавати її черговому сторожу о 20-й годині взимку, о 22-й годині – в інший час;

– у всіх випадках порушення режиму роботи школи самостійно приймати міри, а в разі неможливості терміново доповідати директору школи або будь-кому із адміністрації;

– зустрічати приїжджих гостей, перевіряючи, батьків, доповідати про стан справ у школі, організувати та проводити екскурсії у шкільному музеї, планетарії;

– складати суботній розклад для проведення уроків учнями старших класів у молодших класах;

– контролювати роботу спортивних секцій, гуртків, клубів тощо;

– організувати спільно з відповідальним членом комітету комсомолу позакласні заходи;

– організувати перевірку виконання учнями режиму дня, домашніх завдань, чистоти одягу, взуття тощо;

– приймати міри для подолання усіх конфліктних ситуацій, які виникають серед дітей або між дорослими і дітьми;

– доповідати при необхідності батькам про знання і вихованість їхніх дітей;

– проводити вечірні рейди у клубах і сім'ях для визначення умов роботи вдома і допомоги учнів батькам;

– проводити щоденні лінійки, приймати доповіді командирів класів, готувати суботній наказ по школі;

– випускати газету «Мітла»;

– перевіряти стан читацьких формулярів і фактичне читання учнями художньої літератури;

– брати участь в організації заліків з фізичної культури;

– відповідати за організацію чергування на вечорах відпочинку;

– призначати чергових в їдальні, профілакторії та в ігровому залі;

– передати шкільні приміщення, подвір'я в належному стані наступному заступнику директора.

Заступник директора має право:

– давати вказівки і розпорядження усім працівникам школи;

– представляти школу на засіданні виконкому сільської Ради. Правління колгоспу;

– при необхідності викликати у школу працівників школи або батьків;

– відпускати учнів з уроків з поважних причин у разі відсутності директора школи;

– бути присутнім на політінформації, годині класного керівника, інших заходах у будь-якому класі;

- зупинити демонстрацію кіносеансу, якщо помічає порушення наказу головного чергового з відвідування клубу або Будинку культури;
- виносити догани і подяки із записом в особисту справу;
- вільно розпоряджатися грошовими сумами в розмірі 5–10 карбованців для заохочення тих, хто відзначився у праці, спорті, навчанні. Суспільно корисній діяльності;
- бути присутнім на засіданні педагогічної ради і нараді при директорі;
- запізнюватися на урок не більш як на 5 хвилин.

Підтвердженням високої ефективності учнівського самоврядування можуть слугувати ті грандіозні проекти, що були реалізовані в Сахнівській школі, а саме: створення фонтану «Колосок», будівництво музею та корпусу для молодших школярів, спорудження Криниці Скорботи та ін. Для реалізації цих та інших проектів створювалися різновікові бригади, членами яких були школярі від 1-го по 10-й класи, вчителі, батьки, випускники школи. Керівництво бригадами здійснювали учні старших класів та шефи. Робота кожної з бригад чітко планувалася, працювали згідно із затвердженим графіком по 2 години щоденно. Об'єкти роботи змінювалися: школярі вирощували розсаду, збирали насіння, працювали у колгоспі.

Із числа учнів 9-х класів було створено виробничу бригаду, в якій повністю запроваджено самоврядування: створено 3 ланки, керівництво якими здійснювалося ланковим та наставником, бригадир-учень складав графік-розклад роботи, розподіляючи роботу на спортивному комплексі, у шкільних приміщеннях, в колгоспі між трьома ланками [5].

Аналізуючи стан виховної роботи в Сахнівській школі, О. Захаренко підкреслював, що її ефективність у великій мірі ґрунтувалася на єдності учительського і учнівського колективів. Крім того, система виховної роботи забезпечувала постійну зайнятість школярів корисними і цікавими справами, і це в певній мірі знімало проблему дисципліни. Здійснення проектної діяльності надавало можливість кожному школяреві знайти посильну справу по душі, а це означало, що для кожного була створена ситуація причетності до спільної діяльності.

Олександр Захаренко був переконаний, що у питаннях, пов'язаних з процесом створення і розвитку врядування учнів, має здійснюватися науковий підхід. Важливим важелем у залученні школярів до колективної діяльності був такий фактор, як мотивація. За умови глибокого аналізу і розуміння природи індивідуальних потреб і мотивів, які спонукають людину до діяльності (або бездіяльності), можна використовувати ефективні стимули. Якщо потреби матеріального характеру залежать від суспільного характеру життєдіяльності людини, то джерело духовних потреб знаходиться у його свідомості. Фокус уваги педагогів має бути зосередженим на двох моментах. Перший: що саме, яка потреба лежить в основі дії дитини. Тобто, педагог має пам'ятати, що потреба є тим своєрідним двигуном, під впливом якого здійснюється вчинок. Другий момент: який мотив спонукає дитину до вчинку, спілкування, праці, участі у заході тощо. Усвідомлюючи наявність в дитини потреби і розуміючи мотиви її діяльності, педагог зможе використати ефективні стимули.

У взаємопов'язаному ланцюгу «потреба – мотив – стимул – мета – дія» кінцевий результат залежить від системи цінностей особистості. У цьому зв'язку варто наголосити на необхідності удосконалення ціннісної системи особистості шляхом формування ціннісних ставлень до загальнолюдських гуманістичних цінностей. О. Захаренко велику увагу приділяв саме цьому питанню, і навіть конкретні справи по облаштуванню території школи завжди пов'язував із необхідністю інтелектуального і морального розвитку школярів. Він писав: «Колись одна з газет нас назвала «Мрійники з Сахнівки». То істинна правда. Вчилися і мріяли, завжди щось будували: то інтернат, то теплицю, то музей з обсерваторією і планетарієм, то спортивний комплекс, то літній, то зимовий басейн. Проводили радіолінійки,

телепередачі. І мрійниками ми були, і реалістами — доводили задуману справу до завершення. Задумана мрія несла всіх на крилах впродовж усього навчального процесу, нанизуючи курси і предмети на єдиний стовбур, який називається «Знаннями» [6, с.7].

О.Захаренко у книзі «Школа над Россю» стверджував, що у формуванні особистості важливу роль відіграють постійне оновлення та примноження духовних багатств школи, до яких він відносив ідейні, громадські, естетичні, трудові, моральні цінності колективу. На його думку, названі цінності виявляються у тих прийомах, методах, формах роботи, які застосовуються в колективі, а відображаються вони у засобах праці та навчально-матеріальній обстановці. Шляхи примноження духовних багатств він вбачав у вдосконаленні наявних цінностей, видозмінюванні шкільного життя та створенні нових духовних цінностей. Пояснюючи технологію цього процесу, педагог звертав увагу на особливості моделювання виховних заходів, сутність якого полягала в тому, що певні періоди життя шкільного колективу мали окреслену виховну спрямованість і завершувалися заходом (чи заходами) великого педагогічного ефекту [5]. Органи учнівського самоврядування відігравали в цьому процесі активну роль.

Олександр Захаренко як керівник навчального закладу враховував, що найголовнішою умовою ефективної роботи має бути, по-перше, наявність мотивації у дитини, а по-друге, ситуація успіху при виконанні будь-якого завдання. У Сахнівці намагалися створити умови для досягнення успіхів кожним учнем, розуміючи, що бути успішним – обов'язкова потреба кожної людини, і з'являється ця потреба з моменту усвідомлення дитиною себе як особистості. Це відзначав і В. О. Сухомлинський: «Даремна, безрезультатна праця і для дорослого стає осоружною, набридливою, безглуздою, а ми ж маємо справу з дітьми. Якщо дитина не бачить успіхів у своїй праці, вогник прагнення до знань згасає, у дитячому серці утворюється крижинка, яку не розтопити ніякими намаганнями доти, поки вогник знову не загориться; дитина втрачає віру в свої сили...» [7, с. 163]. Дитина, яка не може досягти успіхів у навчанні в силу свого інтелектуального розвитку або особливостей сприйняття навчального матеріалу, відчувається нещасною. А учень, який не вмотивований на отримання знань і творчу діяльність при вивченні шкільних предметів, приречений на нудне існування у стінах навчального закладу. Такі учні часто знаходять засоби реалізації себе як особистості і власних домагань в асоціальних стосунках і діях. «У правопорушеннях і злочинах найяскравіше відбивається залежність наслідків від причин [7, с. 290]», – такої думки був Сухомлинський. Тим більш значимою стає проблема раціональної і змістовної організації позакласної діяльності і учнівського дозвілля, що і є однією із задач учнівського самоврядування.

Що стосується безпосередньо учнівського самоврядування Сахнівської школи, то мета діяльності всього колективу поступово трансформувалася в лаконічну формулу: «Поспішаймо робити добро!» [8, с. 7]. Лінгвістичний аналіз сформульованої таким чином мети допомагає виокремити найголовнішу життєву функцію особистості: присвятити життя благородній місії, яка полягає в здійсненні добрих вчинків; використання дієслівної форми першої особи множини («поспішаймо») у спонукальному реченні має на меті залучення до активної діяльності не тільки школярів, а й усіх учасників навчально-виховного процесу; іменник «добро» є в певній мірі узагальнюючим і означає «благо», «любов», «справедливість», «турбота», «знання» тощо. Тобто, проголошена таким чином мета діяльності фактично закладала у душу кожного учня Сахнівської школи поняття про власну життєву місію, піднімала до необхідності роздумів про вічні життєві питання – добро і зло, війну і мир, любов і ненависть, вічне і миттєве, турботу і байдужість, спонукала до формування активної життєвої позиції.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, рецепт успішного учнівського самоврядування від Захаренка був такий: педагоги мають усвідомлювати особистісні потреби учнів й усіма засобами створювати позитивну мотивацію, спрямовану на

задоволення дитячих потреб. Важливого значення набуває необхідність створення ситуації причетності не тільки для учнів школи. Якщо органам учнівського самоврядування будуть надані реальні права, то діяльність навчального закладу буде повністю спрямована на вирішення задач формування активно діючої особистості, яка зможе реалізувати свої внутрішні потенції.

Список використаної літератури

1. Основні орієнтири виховання учнів 1–12 класів загальноосвітніх навчальних закладів України. Програма. – Тернопіль: Навчальна книга. – Богдан, 2011.
2. Бех І. Д. Виховання особистості (у двох книгах). – К. : Либідь, 2003. – Т. 1. – 278 с.
3. Бех І. Д. Виховання особистості (у двох книгах). – К. : Либідь, 2003. – Т. 2. – 342 с.
4. Яременко Н. Методичні рекомендації щодо організації учнівського самоврядування в загальноосвітніх навчальних закладах [Електронний ресурс] / Н. Яременко // Teacher.at.ua. – Режим доступу: http://teacher.at.ua/publ/metodichni_rekomendaciji_shhodo_organizaciji_uchnivskogo_samovrjaduvannja_v_zagalnoosvitnikh_navchalnih_zakladakh/40-1-0-6815
5. Захаренко О. А. Школа над Россю / О. А. Захаренко, С. М. Мазурик. – К. : Радянська школа, 1979. – 149 с.
6. Захаренко О. А. Енциклопедія шкільного роду (автобіографічні дані, спогади, роздуми). – с. Сахнівка Корсунь-Шевченківського району, 2000. – Т. 2.
7. Сухомлинський В. О. Вибрані твори в п'яти томах. Т. 1 / В. О. Сухомлинський. – К. : Радянська школа, 1980. – 654 с.
8. Захаренко О. А. Поспішаймо робити добро / О. А. Захаренко. – Черкаси, 1997. – 28 с.

References

1. Key benchmarks for educating 1st-11th graders in Ukraine's secondary schools. Program. (2011). Ternopil: Educational book: Bogdan. (in Ukr.)
2. Beh, I.D. (2003). Educating the individual (in two books). Book № 1. Kyiv: Lybid. (in Ukr.)
3. Beh, I.D. (2003). Educating the individual (in two books). Book № 2. Kyiv: Lybid. (in Ukr.)
4. Jaremenko N. (2011). Methodical recommendations are for the organization of student government in secondary schools. Teacher.at.ua. Retrieved 17 January 2017, from http://teacher.at.ua/publ/metodichni_rekomendaciji_shhodo_organizaciji_uchnivskogo_samovrjaduvannja_v_zagalnoosvitnikh_navchalnih_zakladakh/40-1-0-6815. (in Ukr.)
5. Zaharenko, O.A. & Mazurik S.N. (1979). School on the Ros. Kyiv: Radyanska shkola. (in Ukr.)
6. Zaharenko, O.A. (2010). Encyclopedia of school family (autobiographical data, memories, reflections). V.Sahnivka Korsun-Shevchenkiv district. (in Ukr.)
7. Sukhomlinsky, V.O. (1977). Selected works in five books. Kyiv: Radyanska shkola. (in Ukr.)
8. Zaharenko, O.A. (1997). Let's hurry to do good. Cherkassy. (in Ukr.)

KRUTENKO Olga,

Ph.D, Assistant Professor of Department of pedagogy and educational management,
MEI “Cherkassy Regional Institute of Postgraduate Education of Pedagogical Employees of Cherkassy Regional Council”
e-mail: olga_krutenko@ukr.net

AUTHOR'S SCHOOL ALEXANDER ZAKHARENKO AS A EXAMPLE OF STUDENT GOVERNMENT

Abstract. Introduction. The current pace of development in all areas of human life requires radical changes in the education system, in particular changes in approaches to the educational process. The implementation of student government helps to increase its effectiveness.

Purpose. The article is an analysis of the principles and approaches used in the formation of the student government in Sahnivka school, Korsun-Shevchenkiv district, Cherkasy region.

It studies the main conditions for an effective student government created in Oleksandr Zakharenko's experimental school. It determines that the structure of student government contributed to overcoming formalism. Representatives of the student body had the opportunity to participate actively in the process of goal-setting, i.e. they were involved in determining the strategic development of the institution.

Thanks to the existence of effective forms of student government, there emerges a creative community between the teachers and the students, which positively affects all the participants of the educational

process. The students who take responsibility for conducting school meetings tend to develop executive and organizational skills.

The article reveals the mechanisms of training the leaders of student NGOs. In Sahnivka school it was carried out based on Makarenko's duty and responsibility rotation system.

Originality. Oleksandr Zakharenko's ideas on the principles of student government can be the basis for creating an effective educational system of a modern education institution to ensure the organization of rational and content-rich extracurricular activities and student entertainment, which is one of the tasks of student self-government.

Conclusion. Exploring Oleksandr Zakharenko's ideas makes it possible to realize the importance of student government in creating a united student body capable of carrying out important school activities.

Key words: *Oleksandr Zakharenko; Sahnivka school; student government; leadership; humanistic values; patriotism; goal setting; collective; environment.*

*Одержано редакцією 16.01.2017
Прийнято до публікації 18.01.2017*